

Gierik 69, december 2000

Agnieszka Porebska

Daarom ben ik hier...

Zoals haar naam het doet vermoeden is Agnieszka Porebska van Poolse afkomst. Zij is licentiaat-vertaalster aan het HIVT in Antwerpen. Zij vertoeft sinds februari 1992 in ons land en het is ook sindsdien dat zij haar eerste woord Nederlands heeft opgestoken. Zij spreekt wel vloeiend Pools (uiteraard), Russisch, Engels en Frans.

Zij kwam in contact met onze medewerkster en tolk aan het Europees Parlement, Annmarie Sauer. In korte bewoordingen beschrijft Agnieszka zich ongeveer als volgt:

‘Ik woon nu 8 jaar in jullie land, maar toch blijf ik grotendeels een vreemdelinge. Het vreemdeling zijn is een stuk van mijn identiteit. Het is echter een pijnlijk gevoel, want ik voel me evenzeer vreemdelinge in eigen land en familie. Waar ik ook ben, ik ben en blijf een vreemde eend in de bijt. Zo dreig ik ook voor jezelf een vreemde te worden. Ik stel mezelf almaar hogere eisen en ondertussen knaag ik aan mijn eigen krediet. Er blijft weinig tijd en ruimte om mijn eigenheid verder te ontwikkelen. Uiteraard is de taal een barrière, hoe zeer ik ook mijn best doe. Ik begin als neofiet aan een nieuwe taal, ik wil mezelf bewijzen na het vertrek uit Polen. Ik wilde het meer dan ‘goed doen’. Na een tijdje denk je dat het niet onaardig begint te vloten, maar dat is niet zo. Of toch niet helemaal. Als ik mijn vertaalde teksten van enkele jaren terug bekijk, zijn het erg kreupele kronkels. Ik beseft natuurlijk wel dat het om een leerproces gaat, dat ik al iets heb bereikt, maar tóch...

Misschien ben ik té perfectionist...

Ach, die tweestrijd. Zal ik je wat vertellen... Ik heb om de dood van mijn moeder niet kunnen rouwen. Tot ik het in het Pools kon. Dus toch terug naar de bron. Tranen behouden klaarblijkelijk hun nationaliteit.

Komt daarbij nog een andere vervreemding. Als Poolse ben ik haast vanzelfsprekend gelovig opgevoed. Dat hoorde nu eenmaal zo. Je stelt je als kind daarbij geen vragen. Maar na de ontheemding kan ik mezelf niet meer het geruststellend antwoord van het geloof voorhouden. De bijbel is nog steeds een onderdeel van mijn cultuur, een bron van verwijzingen, maar niet langer mijn leidraad. Het onvoorwaardelijke geloof ben ik definitief kwijt. De twijfel is nu mijn reisgezel.

Mijn betrachting, mijn droom? Ik denk dat het een universeel gevoel is voor iedereen die land, familie en geloof verlaat: de verzoening met jezelf, de innerlijke rust, het kleine geluk betrachten zonder steeds de vraag te moeten stellen: ja, maar is dit wel de juiste weg...? De goede manier? Het is niet makkelijk jezelf te blijven in een vreemd land en toch trachten er deel van uit te maken. Je blijft hoe dan ook zitten met een gevoel van schuld en boetedoening voor het vertrek uit je eigen land. Ik aanvaard jullie anders zijn, aanvaard mijn eigenheid. Jullie hoeven ook niet zoals ik te worden. En nu tracht ik poëzie te schrijven in jullie taal. Hoogmoed? Of het innige verlangen om mezelf als dichterlijke ziel ook in jullie taal, en nu net niet op de gemakkelijkste manier, te laten aanvaarden en tegelijkertijd ook met mezelf in het reine te komen. Oordelen jullie zelf. Je mag ook iets laten weten...’

LOGICA VAN DE BESLISSING

ik zeg
ik nam me vroeger voor
daarom ben ik hier

in werkelijkheid

ben ik daar

mijn verwijdering

besliste poging
om het steeds onbesliste
in te vullen

EENZAAMHEID tussen de mensen
wat een banaliteit

angst om je mond open te doen
tegen iemand anders

wat kan je zeggen
tegen een meisje
dat een reusachtige oorbel draagt
in de vorm van een biscuit

DINSDAGOGHTEND
een koele straal op de tafel
in het geopende raam
lawaai van de vuilniskar
geruis van auto's

mensen gaan naar het werk

zo begint
het wachten
op de postbode

DAARNA

zochten we elkaar
wanhopig
keken we in gezichten
van voorbijgaande mensen

en eens
zagen we elkaar gaan
in de zelfde straat
aan de zelfde kant
in de zelfde richting

ik zei
zalig kerstmis
want het was er de tijd voor
en zo stonden we
vol aanklachten en vragen
totdat het licht veranderde
en één van ons
moest oversteken

NIET voor ons is
de tijd van het lange wachten
van de luie ochtenden
van de trage avondmalen
in restaurants

onze tijd is die
van vluchtige uren
die we haastig grijpen

koffers staan aan de deur
zwart is het asfalt
onder de autobanden

IN VOGELVLUCHT

ze kwam te vroeg aan
onnodig gehaast
had ze zoveel vergeten
haar warme pantoffels
en handschoenen
adressenboekje
en een netjes getekend plan
voor de toekomst
ze had geen tijd
om zich af te vragen
of ze wel hier
moest zijn

POËZIENAMIDDAG

in een grote zaal
drie dichters

het is stil
wat je hoort
is het gekraak
van een diaprojector

op een wit doek
gaat het over een tijdschrift
waarin mode
kunst
en terrorisme

AAN HALINA POSWIATOWSKA

over geopende deuren
en ramen
over de tederheid
van vliegtuigen
in het witte wolkendons
over de grote en bittere
liefde
schreef je
Julia

zo ben ik ook
steeds zoek ik
naar een uitweg
dit gezicht
in de spiegel
in mij opnemend
tot ik duizelig word

DAAROVER ook zou ik
moeten schrijven
hoe ik na al die jaren
aan je deur stond
en iemand
een vrouw
ze opendeed
och, het spijt me, zei ik
ik heb me vergist
en
- was jij daar toen?

hoe ik dan de trap afrende
de straat op
die zich plots volkomen
vreemd
aan mij vertoonde
of ik me ergens
middenin
een zwartwitfilm bevond

Lou Heynens

PROUST OF EEN STILTE ERBIJ, EEN LEEGTE MEER

Glimwormen, strepen licht of herinneringen als weerlicht. Hier! Ik leg een hand op mijn mond, hoor de lucht fluiten over sporen die ongeneeslijk zijn. Er gaan gaten door mijn kennis zwerven en in een onmogelijk trachten probeer ik het leven onder mijn hemd te krijgen. Ook de wind, die het eigen voortbestaan niet begrijpt, lokt met een roep

Jij. Mahler of Wagner zouden munt slaan uit mijn onrustgevoelens, er muzikale misverstanden van maken. Waar het oog zich neerzet, ik met mijn leven waak, dáár achter de vloedlijn van de stilte is een wachten doorwaadbaar neergelegd. Wat ik altijd het sterkst hoor zijn de muren, de echo van leegte of is het de adem van de lucht?

Verkeerd gehoord is slecht geluisterd. Op blindelings gekozen schreden keer ik steeds weer om, terug van muur tot muur. Deze hersenmassages van dit en dat, van stil en leeg, zijn de manieren van mijn hoofd dat zich in vluchten oefent. Jaar na jaar beleef ik rijpende gedachten - 'n paard zou er van schrikken - maar blijf achter in

Wat spelfouten. Geen boom of boek vraagt zich af: valt het tegen? Het licht van deze dag verzamelt zich achter de deur waarin mijn dromen wegvluchten als smeekgebeden; in de zekerheid dat alleen-zijn geduld vereist en soms geen einde kent. Door herinneringen omgeleid, buiten de stroom maar in een vreemde bedding, vul ik mijn bestaan

Met een blik uit het raam en soms met woorden die niemand direct nodig heeft. De lach van kinderen of een paar toeters bombarderen het venster en mijn verwondering ligt ter inzage in een paar rode schoenen die geduld hebben. Het hoofd bedenkt zijn eigen feest en weet dat blaffende honden geen metgezel kunnen zijn. Dit weten blijft nageuren nu ik

Weet dat het leven in een godvergeten staat verkeert, los geslagen als een wankelende deur. De toon wordt er niet zuiverder van. Intussen doe ik helemaal niets, wacht, vind vertroosting in het denken aan niets en in het liggen tussen witte lakens, een veelbelovende houding. Hier, in de hoofdwacht van het zwijgen in de meegaande hand van stilte.

Meertje Kaal

Ik ben van mening

HUMBOLDT 1769-1859

Er leefden door de eeuwen heen veel ridders op een paard,
die oorlog voerden, bloed deden vergieten,
maar ook waren er ridders van moraal
(misschien ook wel te paard, wie zal het weten?)
van nadenken, het overzien vvan rampen,
en zij bestaan, bestonden als von Humboldt
(nu 2 x 100 jaren terug)
die reisden en de katholieke kerk vooral vervloekten
om hun intens onwaardig optreden vooral in Zuid-Amerika;
daarbij de Europese kolonisten
met hun dédain over het arme volk;
dat ze meer leed berokkenden ten eigen voordeel
dan dat ze hielpen; het blijkt gruwelijk
te lezen hoe zij martelden en moordden
onder de vlag van god en het geloof.
Er is een glimp van hoop dat ooit
het handjevol met weldenkende mensen
wellicht een decimeter groter wordt.

ODE AAN MAGRITTE

Is het toch waar, dat poes een varken is
en dat mijn tafel eigenlijk gewoon een stoel
voorstelt en dat ik zelf een tijger ben?

Mijn kast met glazen een fornuis
Amerika mijn eigen huis
de koffie suiker en de neger blank?

Ik ben van mening, dat ook het verziekt gespuis
voorlopig uit mijn hoofd en hart gebannen wordt.

Nathalie David

Scherven van mijn ondertoon

MIJN INDIA

hun brocante gelukszon, een kloof lang
waaruit oases harmonieus heendrijven
mijn loze gemoed tegemoet

hun ooglijk ongedwongen decadentie
het roert me blindelings
zoals de gulp guitige zwartbonte kijkers
me aanhoudend aankijken
ze beklijven me sinds toen

honing verzoet de violette verknochtheid aan het
oriëntaals avondland waar een lyrische Lotus
naar je neigt, je bemint
evenals je manische minnaar

hun spontaan giertij waar ik nog steeds
zilverwit, terstond mijn oranje oever
oeverloos in verankerde.

MILLENNIUM

terwijl kristallen sneeuwparels
de jaargrens afbiezen

verdrinken 1999 tranen in
de broze roze wijngaard
van het aangebroken
duizendjarig rijk

waarin ook jouw roepnaam parelt.

HET kale licht
op je dode huid
de blauwe handen
tekenen een nakende afloop

Lieve ogen overvloeien me en
lopen in aanblikken uit
Hier laat je me achter
in de scherven van mijn ondertoon

De bloedlauwe traan
gloeit over je gedauwde wang
en verzenget in mijn huilstem.

STILLE ONTMOETING

Ongrijpbaar scherp
kwetsend snijdt het open

Lief bloed
'Kom toch binnen'
hier ben je welkom

Bemind lik ik je op

Mijn zure eenvoud.

Frans August Brocatus

HET HOOFD VAN ERASMUS IN STUKKEN

Als de zotheid verschijnt
dan verdwijnt de zorg, zij prijst
zichzelf en orakelt onvermomd.

De zotheid
is gelijk bij kind en grijsaard,
maakt vrouwen welgevallig,
geeft drinkebroers feestelijkheid.

De zotheid
is oorzaak van staat en oorlog,
beheerst leven, kunst en wetenschap,
geeft de zot het beste lot.

De zotheid
maakt de troon een hachelijke plaats
voor goden en koningen, geeft mond
en oor aan dichters en dwazen.

De zotheid spreekt de waarheid
maar onthouden doet zij niet

alles, niet alles.

Marijo Moore (vertalingen Annmarie Sauer)

SOLIDARITY IN THE NIGHT

This was the night
all the people sang together.

This was the night
all the people dreamed together.

This was the night
all the people danced together.

This was the night
all the people prayed together

This was the night
all the people began to heal.

SOLIDARITEIT IN DE NACHT

Dit was de nacht
dat alle mensen samen zongen.

Dit was de nacht
dat alle mensen samen droomden.

Dit was de nacht
dat alle mensen samen dansten.

Dit was de nacht
dat alle mensen samen baden.

Dit was de nacht
dat alle mensen begonnen te genezen.

GOOD DAY FOR CLOUDS

It was a good day for clouds
so he went up into the mountains

up into the mountains to see
what could possibly be beyond
these stange floating creatures
full of sacred mysteries

and up in to the mountains
he found the source
of these strange floating creatures
living inside himself.

GOEDE DAG VOOR WOLKEN

Het was een goede dag voor wolken
dus ging hij hoog in de bergen

hoog in de bergen om te zien
wat er mogelijk kon zijn achter
deze vreemde vliedende wezens
vol heilig mysterie

en hoog in de bergen
vond hij de bron
van deze vreemde vliedende wezens
levend binnen hemzelf.

BABY GIRL

Oh,
to be born with her daddy's black eyes!
And she was.

Oh,
to be born with her mothers raven hair!
Ans she was.

Oh,
to be born with her daddy's copper skin!
And she was.

Oh, to be born without alcoholism in her blood!
And she wasn't.

BABY MEISJE

Oh,
geboren worden met pappa's zwarte ogen!
En dat werd ze.

Oh,
geboren worden met haar moeders ravenhaar!
En dat werd ze.

Oh,
geboren worden met haar pappa's kopen huid!
En dat werd ze.

Oh, geboren worden met haar moeders zoete glimlach!
En dat werd ze.

Oh, geboren worden zonder alcoholisme in haar bloed!
En dat werd ze niet.

DEATH OF A YOUNG POET

A small old woman shudders awake.
Somewhere out there a young poet
is slowly going out of his mind
chanting

*To get to God requires rejection and separation
of all traditional ideas which may bar the way.
Circular history continues to repeat itself,
repeat itself, repeat ...*

How can this be happening?
A small old woman wonders.
If poems are musical thoughts, then why is her
grandson not singing his mind above this death?

A small old woman turns her tear-stained bed of
redolent masterpieces, shuddering in to the space
between knowledge and understanding, feeling a
young poet going somewhere slowly out of his mind.

Perhaps he believes only he can hear the
dying music within his soul and has forgotten
(as he was thought) that she can hear as
he contemplates escaping circular time
reciting

*We dance the universal dance
we stomp our feet in unison to the fiery drum
and we pray that no one recognizes that we do
not even know what it is we do to ourselves ...*

This is to, too deeply consider simplicity
a small old woman answers silently listening as a
young poet somewhere goes out of her mind slowly
recalling

Shudder!
*The colored camera blinks us into oblivion and a short-lived
eternity and we think we know who we are and why we are we are here.
That we may decide when we have had enough of this sullen,
didactic lunacy.*

*Still we lie in circular history where time
is an illusion dancing only within our minds causing
us to realize the elders speculated with accuracy
why this entrapment would come to be ...*

The ancestors moan, causing an olden silence
to disrupt itself. A silence which beckons a
young poet's soul to unfold and awaken
inside this symbolic death.

A small old woman scratches the sleep in her eyes and
thinks she may have to make some changes in her life. A
young poet goes out of somewhere
slowly his mind
shuddering and praying and predicting

*Incomprehensible sense
of existence! Never attended moments which lie in waiting of
never happening! In circular history we dance while the sublime
continues to sleep next door to common experiences...*

*We shall all one day meet during the now
impossible union and admit to having known
all the while that only in moments of self-forgetting
could illumination come to those who pretend to
sleep under the eyelids of the Most high...*

To the bright darkness out there is where a young poet
has slowly gone. Somewhere away from olden
memories and frightening thoughts concerning
his peoples existence.

A small old woman shudders awake from
dreams of seeing beyond a young poets death
listening quietly as his abating voice
comes floating in on misshapen winds
crying

*And all we know
as we continue to dance to the sound
of breaking memories,
is that we dont know
All.*

DOOD VAN EEN JONGE DICHTER

Een klein oud vrouwtje huivert wakker.
Ergens daar buiten verliest een jonge dichter
traag zijn verstand
chantend

*Bij God geraken vereist afwijzing en scheiding
van alle traditionele ideeën die de weg kunnen versperren.
Cirkelvormige geschiedenis blijft zichzelf herhalen,
zichzelf herhalen, herhalen...*

Hoe kan dit nu gebeuren?
vraagt een klein oud vrouwtje zich af.
Als gedichten muzikale gedachten zijn, waarom dan zingt
haar kleinzoon zijn verstand niet boven deze dood?

Een klein oud vrouwtje woelt in haar met tranen besmeurde bed van

overtollige meesterwerken, huiverend in de ruimte
tussen kennis en begrijpen, voelend hoe een
jonge dichter ergens traag zijn verstand verliest.

Misschien gelooft hij dat hij alleen de
stervende muziek in zijn ziel kan horen en vergat hij
(als hem was geleerd) dat zij kan horen hoe
hij de ontsnapping aan de cirkelvormige tijd overweegt
herzeggend

*Wij dansen de universele dans
wij stampen onze voeten in eenheid op de vurige trom
en wij bidden dat niemand herkent wat we doen
niet eens wetend wat we aandoen aan onszelf...*

Dit is om eenvoud te, te diep, overwegen
een klein oud vrouwtje antwoordt in stilte luisterend
terwijl een jonge dichter ergens traag zijn verstand verliest
herinnerend

*Huiver!
De gekleurde camera blitzt ons in vergetelheid en een kortstondige
eeuwigheid en wij denken te weten wie we zijn en waarom we hier zijn.
Dat we mogen besluiten wanneer we genoeg hebben van deze donkere,
didactische waanzin.*

*Nog zitten we geklemd in cirkelvormige geschiedenis waar tijd
een illusie is die enkel in ons hoofd danst waardoor
we beseffen dat de ouderen accuraat speculeerden
waarom die beklemming kon ontstaan...*

De voorouders kreunen, waardoor een oude stilte
zich verbreekt. Een stilte die de ziel van een
jonge dichter wenkt zich te ontplooien en te ontwaken
in deze symbolische dood.

Een klein oud vrouwtje krabt de slaap uit haar ogen en
denkt dat ze wellicht een paar veranderingen in haar leven zou moeten brengen. Een
jonge dichter verliest van ergens
traag zijn verstand
huiverend en biddend en voorspellend

*Onbegrijpelijke zin
van het bestaan! Nooit beleefde momenten die wachten op
nooit gebeuren! In cirkelvormige geschiedenis dansen wij terwijl het sublieme
blijft sluimeren naast de deur van de gewone ervaringen...*

*Wij zullen ooit allen elkaar ontmoeten in de nu
onmogelijke eenheid en toegeven dat we altijd al
wisten dat enkel op ogenblikken van zelfvergetelheid
verlichting kan komen voor hen die beweren te
slapen onder de oogleden van de Allerhoogste...*

In de heldere duisternis daarbuiten verloor de jonge dichter
langzaam zichzelf. Ergens weg van de oude
herinneringen en beangstigende gedachten over
het betsaan van zijn volk.

Een klein oud vrouwtje huivert wakker uit
dromen die achter de dood van de jonge dichter kijken
rustig luisterend terwijl zijn afzwakkende stem
binnen zweeft op misvormde winden
schreiend

*En alles wat we weten,
terwijl wij blijven dansen op het geluid
van brekende herinneringen,
is dat we niet alles weten.*

WOMEN OF WORDS

They are speaking – who is listening?

Truth is piercing – who is bleeding?

Honor is rising – who is lifting?

Great Women of Words

I sing for you.

I sing a song of woven lightning.

I sing a song of storm.

VROUWEN VAN WOORDEN

Zij spreken – Wie luistert?

Waarheid is kwetsend – Wie bloedt?

Eer is verheven – Wie heft?

Grote Vrouwen van Woorden

ik zing voor jullie.

Ik zing een zang van geweven bliksem.

Ik zing een zang van storm.

François Vermeulen

KLEM TONEN

I

dat u als water ligt, weemoed weerspiegelend
en dorst naar liefde, maar niet durft drinken

uw lippen waarop antwoorden ontbreken
zijn vragende partij én hellend vlak

telkens van liefde naar eenzaamheid,
het ongemak van lege handen en ziel

waar vragen worden gesteld zoals,
hoe moet ik verder, waar hoor ik thuis

II

een dennenbos is steeds in u,
zoals vaak een geladen stilte

buiten schuift een vreemde wereld voorbij
waarin u tegendraads peilt, verkent

het is schrapen van vele lagen,
boetseren aan uw zelfportret

de queeste naar uw levenscoördinaten,
het is noodzaak, die ijlt als koorts

III

de dageraad schenkt u goede vogels
die sterven in de snelheid van de dag

het gebrek aan empathie
maakt uw gedachten ingekeerd

geborgenheid blijkt een schatteneiland
onvindbaar in een zee van egoïsme

dat schuurt en maakt wondjes onderhuids,
die verkorten de overstap naar verstikkend

IV

als mokerslagen op dons is uw opstand
een innerlijk gevecht in de buikstreek

u loopt in cirkels rond dit hoekig bestaan
en watertrapt in andermans banaliteit

het is een hartzeer van tekorten
in tijd, ruimte en begrepen worden

op een dag zal u de Rubicon overtrekken
en hen achterlaten die dan roots heten

Juraj Sipos

Apocalyptische openbaring

APOCALYPTIC DIVULGEMENT

I go mad.
My hair stands on end.

Plaster burns on walls,
the moon limps,
the sun stutters
and everything goes red.

Every creature whispers
that the fire
dug itself under earth.

Watch out for the morning dew-
it can carry you miles out to
lambent seas!

APOCALYPTISCHE OPENBARING

Ik word gek.
Mijn haar staat overeind.

Plaaster brandt op de muren,
de maan mankt,
de zon stottert
en alles wordt rood.

Elk schepsel fluistert
dat het vuur
zich onder de aarde groef.

Kijk uit voor de ochtenddauw –
hij kan je mijlen wegdragen
op vurige zeeën!

Ezra de Haan

Ontdek de nieuwe taal

BESTAAN er ook gewone mensen?
Bestaan die wel?
Gulliver was een reiziger uit een ander land.
En wie was Elie Melig?
Dat was een discipel.
Die woont in een kasteel,hé.
Dat is een ander mens, hé.
Daarom is het nieuw van Calvé.
Calvé dat is mayonaise.
Tiritomba, die dans kunnen we ook doen.
Dan moet ik in het bos lopen.
Dan kunnen we dat doen.
Kijk het gras groeit!
Crematorium, dat is een ziekenhuis.
Als het kalf verdronken is, heeft de koe verdriet.

LIEVE moe. Het is mooi weer. De zon schijnt.
Groetjes van Anneke.

Gaat Connie dansen?
Een polka?
Polka hontas!
Een muts, een vrouwenmuts, een hoedenmuts.
Hoed, om op je hoofd te zetten. Nee dat nog niet.
Het doet zeer, binnen in je hoofd. Dat moet niet.
Dan moet je door een depressie.

Rose Vandewalle

DE NOORSE

de noorse heft de tip op van haar rok
tot waar haar magere bovenbeen
belegd met koorden aderspat zich toont

kindvrouwtje strijkt naast haar neer
ze doet da nooit brutaal
altijd met de lichtheid van een veer
dia na haar val een vleugelige opwaai kent
ze slaakt hierbij een schrille gil

ongestoord vervolgt de noorse
op veel te grote sloffen
haar schuifelende gang en
met haar rok hoog opgeheven
lacht ze me vriendelijk toe

fluistert in mijn oor
een klank die sist en slist
iets van pisse pisse pisse
wat niet meer wil zeggen
dan dat ze honger heeft

Theodore Roethke (1908-1963)

IN EEN DONKERE TIJD

In een donkere tijd, begint het oog te zien,
Ik ontmoet mijn schim in de dieper wordende schaduw;
Ik hoor mijn echo in het echoënd woud -
Een meester der natuur huilt tegen een boom.
Ik leef tussen de reiger en winterkoning,
Beesten van de berg en slangen van het hol.

Wat is waanzin dan adel van de ziel
Haaks op omstandigheden? De dag staat in brand!
Ik ken de puurheid van pure wanhoop,
Een nacht vloeiend met vogels en rafelige maan,
En op klaarlichte dag steeds weer middernacht!
Een man gaat ver om te ontdekken wat hij is –
Dood van het zelf in een lange, tranenloze nacht,
Alle natuurlijke vormen stralen onnatuurlijk licht.

Donker, donker mijn licht, donkerder mijn verlangen.
Mijn ziel, als een warme dronken zomervlieg,
Blijft zoemen bij het raam. Welk Ik is IK?
Een gevallen man, klim ik uit mijn angst.
Mijn schaduw gepend tegen een klamme muur.
Die plek tussen de rotsen is het een grot,
Of windend pad? Alleen aan de kant kan ik nog staan.

Een gestage stroom van toevalligheden!
De geest treedt in zichzelf, en God in de geest,
en een is Eén, vrij in de tranende wind.

IN A DARK TIME

In a dark time, the eye begins to see,
I meet my shadow in the deepening shade;
I hear my echo in the echoing wood
A lord of nature weeping to a tree.
I live between the heron and the wren,
Beasts of the hill and serpents of the den.

What's madness but nobility of soul
At odds with circumstance? The days on fire!
I know the purity of pure despair,
A night flowing with birds, a ragged moon,
And in broad day the midnight come again!
A man goes far to find out what he is –
Death of self in a long, tearless night,
All natural shapes blazing unnatural light.

Dark, dark my light, and darker my desire.
My soul, like some heat-maddened summer fly,
Keeps buzzing at the sill. Which I is I?
A fallen man, I climb out of my fear.
My shadow pinned against a sweating wall.
That place among the rocks is it a cave.
Or winding path? The edge is what I have.

A steady storm of correspondences!
The mind enters itself, and God the mind,
And one is One, free in the rearing wind.

(vertaling: Annmarie Sauer)

Gode-Liva Uleners

KRONIEK

Ze sloot zijn mond af
met een pleister
mijn grootmoe
bij mijn vader

hij sloeg zijn oog toe
met een sneer
mijn grootva
bij mijn vader

hij sneed zijn hand af
met een lat
de meester
bij mijn vader

hij trok zijn lul af
met zijn mond
de koster
bij mijn vader

hij sloot zijn hart
met een slot
mijn vader
voor zijn kind

Johan Van Oers

WOENSDAG

Op woensdag
haalt het meisje
van vleugel D haar
papier 'niet storen'
boven.

Dan hoort
ze van haar geboorte
weer de kreet
en noemt het misverstand.

Pal op
de middag gaat in haar
het licht uit en wordt ze
wat ze is:

brak water
door reigers verlaten,
gebinte vol messen,
niemand.

EEN SCHIZOFREEN BESLIST

Hij heeft het
nummer van God.
Twee weke, blauwe cijfers
zorgvuldig in de voering
van zijn geest.

Hij noemt het sleutels.
Voor straks.
Als het licht is opgedroogd.

Dan draait hij voorgoed
de wereld dicht.

Een kus van staal
in zijn nek de intercity.
Niet langer een mes
door merg maar zoet bijna,
vertrouwd als maïs of koren.

Dichtbij als geritsel.

Een omhelzing.

DEMOSTHENES. KAMER 18.

Soms is hij iemand anders,
iemand ver weg, een engel
die luistert hoe het nacht
is in dieren, hoe stenen slapen
onder open ramen in oktober.

Een handvol gruis zijn mond,
zijn mond een wonde oud van
orakels en lachen als iets
in zijn hoofd piano speelt.

Elke avond het paradijs,
vingers van olie en genade
spuiten de lakens glad en
wachten.

Tot in zijn bloed de spijkers
zijn gesmolten en rustig,
rustig, bijna geen stem meer,
de hond in zijn keel.

CAFÉ BILLIARD VOOR EEN DORPSGEK

Zijn gezicht plat tegen glas,
duwend ter hoogte van het bordje
trekken.
Altijd schuin in zijn gewrichten
smokkelt hij zichzelf.

Hij haat het parfum van
lithium, de zure herfstbladeren
in zijn schedel.

Alleen aan biljarttafels schuift hij
verlangen in weke, stille wiskunde.
Driehoeken geruststellend en gaaf soms
het geluk dat iets gebeurt met ergens
aanwijsbaar een begin.

Iets dat duurt niet langer dan
wat later op een gekanteld trottoir,
terwijl de maan in een fles door de
goot rolt.

Lucienne Stassaert

De andere oever

ZET ik je laatste lente
op muziek
draait zich in mij
't uitzinnig tierelieren
van jonge vogels af

'sliep sliep
vergis je niet'

't knappende licht
een klap op de vuurpijl
als in het heetst van jezelf
je sneller dan knoppen openspringt

'sliep sliep
de dood was hier'

spoel ik het woord terug
dat op je lippen lag
totdat

JE STAAT in de tocht, vader,
houdt de dood
op een kier

zodra ik een eind wil maken
aan wat zich voordoet als gepiep,
hevige snik
als van een kind –

of ben ik het
die in een worp
in de gekulde stilte val
die jij beheert, beheerst en vult.

WARM is het zonbestoven hoofd
dat in mijn hand, langzamerhand,
begint te stralen als een blinde god.

Zijn wezen slaapt.
Zijn lichtbehaarde neusvleugels
leven in mijn vingers op

En er komt iets in hem op adem
maar een moment, achter gesloten ogen –

Ik wacht aan de rand van de droom
op de stem van een spookspreker
die mijn vader is

zodra het verleden verspringt
in schaduwen van zandgolven
aan de voeten van een sfinx.

DE VENSTERLOZE nachttrein
raast over de rails
van een luchtlijn
tussen hemel en hel.

Een en hetzelfde silhouet
tussen dubbelgangers ingeklemd
vult het compartiment.

Het gaat mijn angst te boven
of al wat ik zie gebeuren
simpelweg een nachtmerrie is

De zoveelste sessie
van een klinkklare obsessie
met zoveel schimmen
onderweg te zijn.

Een tracht het woord te spellen
dat het doel
schijnt voor te stellen:

mene, mene, tekell...

En doldraaien
dag en nacht
in een diamanten zwart.

IK ZAG haar komen en gaan,
een stoel verschuiven bij het raam
in het huis van de zelfdoder.

Ze liet meestal sporen na
in een geschrift, beeld of gezegde
dat iemand nagelaten had
te doen verdwijnen of in te slikken.

Zij die haar op de hoek van hun hart
zien verschijnen als meisje van plezier
koesteren haar in een zakspiegeltje

waarop de man met de hamer
eerst maar heel even terugblijkt
in hun geplunderd spiegelbeeld

en dan niet meer, dan niemand meer
die haar ziet komen en gaan
bij het aangedampte raam.

Frans Boenders

Vier sonnetten van de gekte

1. DEL

Waan je niet boven je zin verheven.
God ben je wél; gaar geen gelden
Even wel is waar; vergaan is vergeven.
Zie hoe Hij afrukt naar de velden!

(Daar liggen wij verenigd in het woudbed,
Parfum van ranzig goud drijft je hoger
Op in mijn schoot, hondje van geile pret
Om mijn tet-) verschoning mijn koning, ik loog er

Op los. En ik ruik je, reken maar uit,
Slurp je vochten in mijn trechter. De koekoek
Heeft kroep. Of dacht je te pezen, schavuit!

Teut zijn de koeien. En ziek. Ik lees het boek
Uit de verte tot besluit. De wereld tolt.
Kom nou, zot. Zoals jij met me solt.

2. POEN

Portwijn, zo smaakt uw venussoep in mijn
Mond, de grondig uw ondergrond verkent en
Redeloos zuigt en pompt in uw verhit vagijn:
Kuuroord voor mijn lusten waarvan ik prenten

Afdruk in mijn brein, voor latere
Festijnen. Zo monkel ik verbeter in uw slot
En slijp mijn slinger zonder tateren.
Want wie nu spreken gaat die is een vod.

Graai mijn gaai, Mevrouw – een stedeling
Die doet het liefst op zijn steemans – gauw,
Krik hem verticaal tot paal, die bleue boreling,

Vertroetel hem tot hij tampoeres kraait
In uw koker. Laat uw hartslag gaan, rauw.
En reis met me mee. Tot ons hijgen overwaait.

3. ACHTERVOLGD

Grimbek, zin niet op waan. gril mijn banaan. En stik.
Ik mep je verrot. Met die kei in mijn kop.
Je afgetarnd gebit rammelt in mijn mond. Mijn pik
Ligt in een deuk. Die liefde van toen? Een flop.

('s Nachts schiet ik wakker uit mijn hazenslaapje
En mij verschijnt Hij die ik gister nog hoorde spreken,
Ik kan niet naast Hem als Hij roept: ik raap je
Op uit de stront, droog je zweet, laat je niet doorweken!)

Ho! Wie spreekt daar? Waar komt die stem vandaan?
Het rommelt in mijn rammelkast. Mijn bast flappert.
Een vuist van ijzer stremt mijn speeksel. Komodovaraan,

Blaas vuur in mijn pupillen met je drakentong die wappert!
Ik krijg geen lucht meer. Mijn benen zijn verlamd
Door de vang. Ik grijp naar onderen: ik ben ontmand!

4. KWIJT

Verlegd, ik heb het weg-
Gelegd, het zegt niet, wat ik
Wil, liggen in bed, zeg
Me wie het heeft, dat ik

Het terug – mijn rug rukt pijn
In bed, ergens, waar staat het bed?
Hebt u? komt u eens mee, we zijn
Alleen dan: die van hiernaast, de slet!

Die, weg, alles verlegt, als ze
Al niet in bed, met haar chéri,
Daarnet op de gang aan het walsen

Waar heeft ze 't gelegd de die
Ja die die weet van wanten een gil
Wie gilt daar in zijn bed waar is mijn bril.

Gerda De Preter

Zolang het doek niet valt

HET ZOTTE GEWELD

(naar het gelijknamige beeld van Rik Wouters, 1912)

Ze tilt soepel op de tenen, gooit
de armen in de lucht, plooit benen,

hals en rug tot arabesken en arcades,
maakt een vreugdedans, de ogen dicht.

Ze weerstaat de stroeve zinnen, tart
de streling van het brons, wil alleen nog

vloeibaar worden, juichen, jubelen
als het zomerlicht. Wie ontzegt, wie

vermag iets tegen zoveel gulzigheid?
De tijd zwicht, zwaartekracht ontvalt,

ontbindt tot pluimgewicht
in de houdgreep van het ogenblik.

CONTEMPLATIE

(naar het gelijknamige beeld van Rik Wouters, 1911)

Hij heeft haar contouren gestreeld,
zorgvuldig haar gedachten uitgebeend,
de buste gebeiteld tot bronzen vlees,
de stilte gewikt en gewogen.

De hartkamers staan leeg, de adem
is afgesneden, langzaam is het lichaam
weggeleden in vergetelheid. wat blijft
is wat overgaat, mateloos begeren

versteent tot mededogen, blaast haar
zijn adem in. Hij opent de blinde ogen,
spreekt met de tongval van het licht,
kneedt haar tot sluitstuk der verbeelding,

gezicht van zijn verwondering.

INGESLAPEN VROUW

(naar het gelijknamige doek van Rik Wouters, 1913)

Welk oog heeft dit zomers landschap hier
verloen, welke hand deze vrouw argeloos

te slapen gelegd? De hoed in het gras,
de dunne jurk, lichtvlek op het netvlies

van de tijd, die zich onthoudt. De wind,
door zoveel schoonheid het noorden kwijt,

blaast warm en kud, heeft zon en stilte
haastig ingebed. Zij omhelst de aarde met

de ogen dicht, ligt languit, speelziek
in dit kijkraam van mos en bomen.

Zolang het doek niet valt – eeuwigheid is

slechts een armslag lang – onthecht het uur
tot ogenblik, onwennig, tastbaar vergezicht.